

Oslo, 14. september 2018

Deres ref. 18/2638 EO KVM/bj

HØRINGSSVAR FRA NACG - ENDRINGER I VAREMERKELOVEN OG TOLLOVEN MV

Vi viser til høringsbrev datert 09. mai 2018, med høringsfrist 14. september 2018.

1. Om NACG

Norwegian Anti-Counterfeit Group (NACG) ble etablert i 2004 og er en politisk uavhengig og ideell forening som arbeider for å forhindre piratkopiering og handel med ulovlige kopivarer. Foreningen er en paraplyorganisasjon som representerer interesseorganisasjoner, bransjeorganisasjoner, selskaper og privatpersoner innenfor industri, handel og tjenesteytende næringer. NACG har i dag over 30 norske bedrifter og organisasjoner som medlemmer. I tillegg er foreningen tilknyttet en rekke andre organisasjoner ved samarbeidsavtaler.

2. Bakgrunn / om ulovlige kopivarer

Ulovlige kopivarer omfatter i vid forstand enhver etterlikning av et produkt som får forbrukere til å tro at produktet er fremstilt av de som eier produktet. Produktene som kopieres ulovlig er alt fra luksusartikler til industriprodukter. Også typiske husholdningsprodukter kopieres nå ulovlig i stort omfang. Kosmetikk, legemidler, mat og drikke, medisinsk utstyr og leketøy er eksempler på dette.

Ulovlige kopivarer utgjør 2,5 prosent av den samlede verdenshandelen, og omsetningen er doblet fra 2008 til 2013. Internasjonal handel med ulovlige kopivarer utgjør dermed over 3100 milliarder norske kroner på verdensbasis. Dette kommer fram i en rapport om økonomiske virkninger av denne organiserte kriminaliteten, utarbeidet av OECD og EUIPO (EUs design- og varemerkemyndighet).

I EU var opp til 5 prosent av alle importerte varer forfalskninger og ulovlige kopier i 2013. Dette tilsvarer produkter til en verdi av 789 milliarder norske kroner.

Internasjonal handel med ulovlige kopivarer utgjør en større andel av verdenshandelen enn narkotika og prostitusjon ifølge United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). De ulovlige kopivarene kommer i økende grad inn til Europa via små postforsendelser. Dette skyldes særlig økt internetthandel, der risikoen for å bli tatt også minimeres betraktelig.

Rapporten slår fast at Kina fremdeles er det landet som produserer flest ulovlige kopivarer. Men hele verden er involvert i handelen, enten som produksjonsland, transittland eller mottakerland. Det er særlig land med et middels inntektsnivå som er involvert. Dette fordi infrastruktur, produksjon og teknologi er på plass, mens institusjonelt rammeverk, immaterialrettslovgivning og annen relevant lovgivning henger etter.

Problemet med ulovlige kopivarer er også noe som i stor grad angår Norge. En undersøkelse fra 2016 gjennomført for NACG av Yougov, viser at nærmere 400.000 nordmenn oppgir selv å ha kjøpt ulovlige kopivarer det siste året. Internett, flere utenlandsreiser og aktive smuglernetter gjør at norske forbrukere i dag enkelt kan få fatt i ulovlige kopivarer og alt tyder på at omfanget øker fra år til år. Det gjør også kopiproduktene som tilbys, og norske forbrukere kan nå velge mellom alt fra kopiproduserte vesker til sigaretter, medisiner, mobiltelefoner og matvarer. Felles for alle disse er at de er produsert ulovlig og at fortjenesten bidrar til å styrke tunge kriminelle nettverk.

Falske kopivarer kommer også uten innholdsdeklarasjon og krav til helse- og miljøstandarder. Forbrukerne vet ikke hvilke stoffer man får i seg eller om produktene kan ha kritiske feil som kan medføre ulykker. Dette er en utvikling som bør bekymre flere enn oss. Samtidig som omfanget av falske produkter øker er risikoen for bakmennene minimal i Norge. Dette henger sammen med at ansvaret for å bekjempe kopivarer i dag i hovedsak er lagt på det private næringsliv og rettighetshaverne.

3. Kommentarer til høringsbrevet og lovforslagene

Dette høringssvaret er begrenset til endringene i høringsbrevet knyttet til endringer i Lov om toll og vareførsel (tolloven), som redegjort for i høringsnotatet kapittel 15 (s. 137 flg.).

NACG er grunnleggende positive til forslag som vil kunne føre til en mer effektiv bekjempelse av piratkopier og andre ulovlige kopier. Vi ønsker derfor Justis- og beredsskapsdepartementets forslag om å innføre en modell basert på EUs forenklete fremgangsmåte for tilbakeholdelse og destruksjon av varer velkommen.

Når dette er sagt vil lovforslaget etter vår oppfatning ikke ta sikte på selve problemet piratkopiering og annen ulovlig kopiering, men utelukkende konsekvensene av dette. Dersom departementets forslag vedtas i sin nåværende form uten prinsipielle endringer, vil virksomheter og privatpersoner fremdeles ha et økonomisk incentiv for å handle med denne typen varer.

Det er derfor vår generelle oppfatning at de foreslåtte endringene på langt nær er nok for å gi samfunnet og rettighetshavere et tilstrekkelig effektivt virkemiddel mot den illegale handelen med ulovlige kopivarer, særlig i lys av de endringene i handelsmønster som er redegjort for over i pkt. 2, og som departementet selv redegjør for i sitt høringsnotat. I denne forbindelse biter vi oss særlig merke i følgende uttalelser i høringsnotatet:

«Det bør ikke rokkes ved den klare hovedregelen om at immaterialrettigheter bare gjelder i næring, og at anskaffelse av varer til privat bruk ikke krenker immaterialrettigheter her i landet, og derfor ikke kan møtes med inngrepssanksjoner. Det underliggende regelverket om immaterialrettigheter bør altså ikke endres i dette henseende»

og

«På den annen side er immaterialrettigheter private rettigheter, som det er opp til rettighetshaveren selv å håndheve. Hvis rettighetshaveren ikke ønsker å ta kostnadene ved dette, er dette i utgangspunktet rettighetshaverens eget valg. I slike tilfeller er det ikke gitt at staten bør gripe inn og bistå med håndheving på rettighetshaverens vegne. Økningen av bruk av småforsendelser og netthandel i de senere år kan imidlertid tilsi at det er et større behov for forenklede prosedyrer for destruksjon enn tidligere. Der det dreier seg om varer med andre uheldige egenskaper enn at de gjør inngrep i immaterialrettigheter, f.eks. ved at de utgjør en risiko for brukeren eller omgivelsene, er det større grunn til å benytte forenklede prosedyrer.»

Det er vår oppfatning at en endring av gjeldende hovedregel om at anskaffelse av piratkopierte varer til privat bruk er lovlig, vil være det desidert mest effektive tiltaket for å begrense import og omsetning av slike varer. Et forbud mot innførsel av ulovlige kopivarer til privat forbruk bør derfor vurderes innført – ikke avvises kategorisk.

Selv om det tradisjonelt i Norge har vært rettighetshavers lodd å håndtere alt fra etterforskning til rettslig forfølgelse og ikke minst bære alt økonomisk ansvar for å forhindre piratkopier, kan ikke denne offentlige ansvarsfraskrivelsen vedvare. Organiserte kriminelle grupperinger som står bak menneskehandel, smugling av narkotika, våpen m.m. vil i prinsippet skånes for strafferettslig forfølgning så lenge de "bare" handler med piratkopier. Det må også anses som en av det offentliges hovedoppgaver å sørge for et velfungerende marked og privat næringsliv, der ulike tilbydere av varer og tjenester kan eksistere side om side.

Vi skal ikke lenger enn til Sverige for å finne en helt annen tilnærming til dette, jf. informasjon fra Nationella gruppen mot immaterialdittsbrott / National Intellectual Property Crime Unit (våre uthevinger):

"Åklagarmyndigheten har sedan 2008 två utsedda åklagare som arbetar enbart med IP-frågor. Vi handlägger samtliga immaterialrattsutredningar i hela Sverige och är även kontaktytan

internasjonellt. Numera har vi utdakt vår grupp till fyra åklagare (sedan i somras). Vi har en nationell samordnare hos polisen, Paul Pinter vid Itinskriminalpolisen i Stockholm, till vår hjälp samt utredningsgrupper i Stockholm, Göteborg och Malmö."

Også i Danmark har man en helt annen tilnærming til rettighetskriminalitet – hvor Anklagemyndigheten tidligere i år meddelte følgende:

Styrket indsats over for rettighedskriminalitet bliver samlet hos SØIK

Justitsministeren har besluttet at samle efterforskning og strafferetlig behandling af IPR-kriminalitet hos Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet.

Alle lovovertrædelser af immaterielle rettigheder (også kendt som IPR, Intellectual Property Rights) samles nu et sted i landet hos Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet (SØIK). Det sker på baggrund af de positive erfaringer, der er gjort siden november 2017, hvor en forsøgsordning indebar, at al efterforskning og strafferetlig behandling af disse sager blev samlet hos SØIK.

Michael Lichtenstein, fungerende vicepolitinspektør i IPR-gruppen hos SØIK, fortæller, at forsøgsordningen har vist, at det giver mange fordele, når de særlige efterforsknings- og anklagerfaglige kompetencer inden for IPR-området er samlet et sted i landet.

Vi foreslår at det nedsettes et arbeidsutvalg fra politi — og påtalemyndighet med henblikk på å adoptere en identisk modell i Norge.

Et annet punkt, som NACG allerede har spilt inn i tidligere høringsuttalelser, er at man bør innføre, i det minste drøfte/problematisere, et generelt forbud mot piratkopier i Norge. Dette vil si et forbud mot innførsel/erverv av piratkopier ikke bare i næringsvirksomhet, men også for privatpersoner.

Fordelene med et slikt forbud er klare. Foruten at tolletaten og politiet vil kunne gripe inn mot forsendelser til privat bruk, vil den individual — og allmennpreventive effekten på sikt være betydelig. Dersom piratkopier er ulovlig vil nordmenn gradvis rette seg etter dette, og for nye, oppvoksende generasjoner vil det være en selvfølge å ikke handle slike varer.

Det synes som om det eneste motargument vi er blitt presentert, er at en ikke ønsker å ramme uskyldige forbrukere som har handlet sine piratkopier i god tro. Dette har vi imidlertid vanskelig for å akseptere, all den tid et forbud nettopp vil tjene til å verne forbrukerne mot piratkopier. Videre vil et forbud skjerpe den kritiske sans betydelig, og få forbrukerne til å tenke seg nøye om hvis et tilbud er for godt til være sant (hvilket det jo nettopp ofte er). Vi ønsker også å fremheve at siktemålet med et privat forbud primært bør være å ramme privatpersoner som bevisst handler piratkopier og andre åpenbart ulovlige kopivarer, og der det er klart at det er snakk om slike varer. Vi mener at norske forbrukere er modne for det ansvaret et slikt forbud innebærer, og at det vil være mulig å komme frem til en rimelig avveining av hensyn til privatpersoner, rettighetshavere og samfunnet forøvrig ved innføring av en slik regel. En

fastholdelse av både tillatt privat bruk og en holdning om at det først og fremst er rettighetshavers oppgave å bekjempe ulovlige varer står ikke i stil med pressemeldingen til høringsnotatet:

«Det er viktig at norsk næringsliv får like gode rammevilkår som våre konkurrentland. Arbeidet mot piratkopiering og varemerkeforfalskninger er også viktig for å beskytte forbrukerne, og for å bekjempe organisert kriminalitet knyttet til salg av slike varer. I lys av problemene med ulovlige kopivarer og økt internetthandel er det grunn til å endre norske regler for å gjøre dem mer like reglene i EU» (Justis-, beredskaps- og innvandringsminister Tor Mikkelt Wara (FrP)).

Som vi allerede har vært inne på vil innføring av en forenklet fremgangsmåte for tilbakeholdelse og destruksjon av varer basert på EUs modell på langt nær sørge for å beskytte rettighetshavere, forbrukere og samfunnet forøvrig mot piratkopier og andre ulovlige kopivarer. Flere europeiske land har også for lengst innført et privat forbud for å få bukt med handelen av ulovlige kopivarer. Dessuten har de endringene i handelsmønsteret med økt internetthandel og småforsendelser intensivert kraftig også siden den forenklede fremgangsmåten ble implementert i EU. Med den tilleggskunnskapen vi har i deg er det derfor ingen grunn til å begrense lovforslaget til EUs minimumskrav.

Vi mener Norge også på dette området burde kunne være et foregangsland, og gå et markant steg videre for å bekjempe handel med varer som i utgangspunktet er ulovlig å produsere og selge i næringsvirksomhet.

4. Oppsummering

NACG ønsker Justis- og beredsskapsdepartementets forslag om å innføre en forenklet fremgangsmåte for tilbakeholdelse og destruksjon av varer basert på EUs modell velkommen.

NACG anser imidlertid tiltaket som utilstrekkelig for effektiv bekjempelse av piratkopier ettersom både tilbydere og forbrukere fremdeles vil ha et økonomisk incentiv for å handle slike. Endret handelsmønster i form av økt handel på internett og småforsendelser gjør det vanskeligere en tidligere å bekjempe piratkopier med dagens, og departementets foreslåtte, midler.

På denne bakgrunn oppfordrer NACG Justis- og beredskapsdepartementet på nytt til å vurdere et forbud mot privat import/eksport av slike varer.

På vegne av NACG

Christoffer Vedal (sign.)
Styreleder

Julius Berg Kaasin (sign.)
Styremedlem